

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ : 02 590 4218 โทรสาร : 02 590 4200

E-mail : Thaitollet@yahoo.com

Website : <http://env.anamai.moph.go.th>

เกณฑ์มาตรฐาน สุขสาธารณะระดับประเทศ

Health

Accessibility

Safety

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
ISBN 978-616-11-3885-1

ที่ปรึกษา

1. นายแพทย์วัชร	เพ็งจันทร์	อธิบดีกรมอนามัย
2. นายแพทย์ดเนย์	ธีวันดา	รองอธิบดีกรมอนามัย
3. นางสาวสิริวรรณ	จันทนจุลกะ	ผู้อำนวยการสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม

คณะผู้จัดทำ

1. นายประโชติ	กราบกราน	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม
2. นางสาวสัจมาน	ตรันเจริญ	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม
3. นางสาวปิยาภัสร์	ชูแก้วงาม	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม

ISBN : 978-616-11-3885-1

จัดทำโดย : สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

พิมพ์ครั้งที่ 10 : จำนวน 7,000 เล่ม

ปีที่พิมพ์ : กันยายน 2561

พิมพ์ที่ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
ในพระบรมราชูปถัมภ์

รายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อติดต่อข้อมูลได้ที่

1. ส่วนกลาง	โทรศัพท์	โทรสาร
สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย	0-2590-4128	0-2590-4200
2. ส่วนภูมิภาค		
ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่	0-5327-2740 ต่อ 616	0-5327-4014
ศูนย์อนามัยที่ 2 พิษณุโลก	0-5529-9280	0-5529-9285
ศูนย์อนามัยที่ 3 นครสวรรค์	0-5625-5451 ต่อ 105	0-5625-5403
ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี	0-3630-0830-2 ต่อ 117	0-3630-0829
ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี	0-3231-0368-71	0-3232-3311
ศูนย์อนามัยที่ 6 ชลบุรี	0-3878-6974-5 ต่อ 148	0-3879-9732
ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น	0-4323-5415 ต่อ 4803	0-4324-3416
ศูนย์อนามัยที่ 8 อุดรธานี	0-4212-8176	0-4212-8177
ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา	0-4430-5131 ต่อ 102	0-4430-5137
ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี	0-4528-8586 ต่อ 115	0-4528-8580
ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช	0-7539-9460-4 ต่อ 207	0-7539-9124
ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา	0-7321-2860-1 ต่อ 113	0-7321-3747
สถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง	0-2986-0884	0-2521-0226
3. ผ่านทางเว็บไซต์		
http://toiletsan.anamai.moph.go.th/main		

คำนำ

กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายในการพัฒนาสังคมสาธารณสุขไทยให้ได้มาตรฐานเพื่อเป็นการลดการระบาดของโรค และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ โดยเน้นพัฒนาสังคมสาธารณสุขให้บรรลุเป้าหมาย 3 เรื่อง คือ **สะอาด (Health) เพียงพอ (Accessibility) ปลอดภัย (Safety) และกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานสังคมสาธารณสุขระดับประเทศ (HAS)**

คู่มือเกณฑ์มาตรฐานสังคมสาธารณสุขระดับประเทศ (HAS) จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายถึงรายละเอียดเกณฑ์มาตรฐานระดับประเทศ เหตุผล/ความจำเป็น ข้อมูลเชิงประจักษ์จากรายงานการวิจัยประกอบเกณฑ์มาตรฐาน พร้อมทั้งคำชี้แจงการนำเกณฑ์มาตรฐานไปใช้ในการประเมินสังคมสาธารณสุข

กรมอนามัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ประเมิน รวมทั้งผู้สนใจที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสังคมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานสังคมสาธารณสุขระดับประเทศต่อไป

กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

เกณฑ์มาตรฐานร่วมสำธารณะระดับประเทศ (HAS)

3

แบบประเมินเกณฑ์มาตรฐานร่วมสำธารณะระดับประเทศ

4

คำชี้แจงการใช้เกณฑ์มาตรฐานร่วมสำธารณะระดับประเทศ

5

เหตุผล/ความจำเป็นและข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนด

13

เกณฑ์มาตรฐานร่วมสำธารณะระดับประเทศ

พฤติกรรมการใช้ร่วมที่ถูกต้อง

16

รายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อติดต่อข้อมูล

17

เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมสาธารณะระดับประเทศ (HAS)

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมสาธารณะในประเทศให้ได้มาตรฐาน เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งแพร่โรคติดต่อและเพื่อความพึงพอใจของประชาชนไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเน้นพัฒนาสิ่งแวดล้อมสาธารณะในประเทศไทยให้บรรลุ 3 เรื่องคือ **สะอาด เพียงพอ ปลอดภัย** ให้ได้มาตรฐาน หรือ Health Accessibility Safety (HAS)

1. สะอาด (Health) หมายถึง ส้วมจะต้องได้รับการดำเนินการให้ถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitation Conditions) เช่น ห้องส้วมและสุขภัณฑ์ทั้งหมดจะต้องสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น มีวัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการ เช่น น้ำสะอาด สบู่ล้างมือ กระดาษชำระเพียงพอ การเก็บกักหรือบำบัดสิ่งปฏิกูลถูกต้องและมีสภาพแวดล้อมสวยงาม ซึ่งจะส่งผลดีทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ใช้บริการ

2. เพียงพอ (Accessibility) หมายถึง ต้องมีส้วมให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ใช้ รวมถึงผู้พิการ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ และส้วมต้องพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ

3. ปลอดภัย (Safety) หมายถึง ผู้ใช้บริการจะต้องปลอดภัยขณะใช้ส้วม เช่น สถานที่ตั้งส้วมไม่เปลี่ยว ห้องส้วมแยกเพศชาย-หญิง มีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมสาธารณะ หมายถึง ห้องส้วมในที่สาธารณะหรือสถานประกอบการหรือสถานบริการที่จัดเตรียมไว้ให้ประชาชนทั่วไปใช้บริการ

1. แบบประเมินเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ

ชื่อสถานที่ตั้งสำรวจ.....
 ที่อยู่เลขที่.....หมู่ที่.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
 จำนวนอ่างล้างมือ.....ที่ จำนวนห้องส้วม.....ที่ จำนวนที่ปัสสาวะ.....ที่

เกณฑ์มาตรฐาน	ผลการประเมิน	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน
ความสะอาด (Health : H)		
1. พื้น ผนัง เพดาน โถส้วม ที่กดโถส้วม โถปัสสาวะ ที่กดโถปัสสาวะ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้		
2. น้ำใช้สะอาด เพียงพอ และไม่มีลูกน้ำยุง ภาชนะเก็บกักน้ำ ชันตักน้ำ สะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้		
3. กระจกชำระเพียงพอต่อการใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ (อาจจำหน่ายหรือบริการฟรี) หรือสายฉีดน้ำชำระที่สะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้		
4. อ่างล้างมือ ก๊อกน้ำ กระจก สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดีและใช้งานได้		
5. สบู่ล้างมือ พร้อมให้ใช้ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ		
6. ถังรองรับมูลฝอย สะอาด มีฝาปิด อยู่ในสภาพดี ไม่รั่วซึม ตั้งอยู่ในบริเวณอ่างล้างมือ หรือบริเวณใกล้เคียง		
7. มีการระบายอากาศดี และไม่มีกลิ่นเหม็น		
8. สภาพท่อระบายสิ่งปฏิกูลและถังเก็บกักไม่รั่ว แตก หรือชำรุด		
9. จัดให้มีการทำความสะอาด และระบบการควบคุมตรวจตราเป็นประจำ		
ความเพียงพอ (Accessibility : A)		
10. จัดให้มีส้วมนั่งราบสำหรับผู้พิการ ผู้สูงวัย หญิงตั้งครรภ์และประชาชนทั่วไปอย่างน้อยหนึ่งที		
11. ส้วมสาธารณะพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ		
ความปลอดภัย (Safety : S)		
12. บริเวณที่ตั้งส้วมต้องไม่อยู่ที่ล้นตา/เปลี่ยว		
13. กรณีที่มีห้องส้วมตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป ให้แยกเป็นห้องส้วมสำหรับชาย-หญิง โดยมีป้าย หรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจน		
14. ประตู ที่จับเปิด-ปิด และที่ล็อคด้านใน สะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้		
15. พื้นห้องส้วมแห้ง		
16. แสงสว่างเพียงพอ สามารถมองเห็นได้ทั่วบริเวณ		

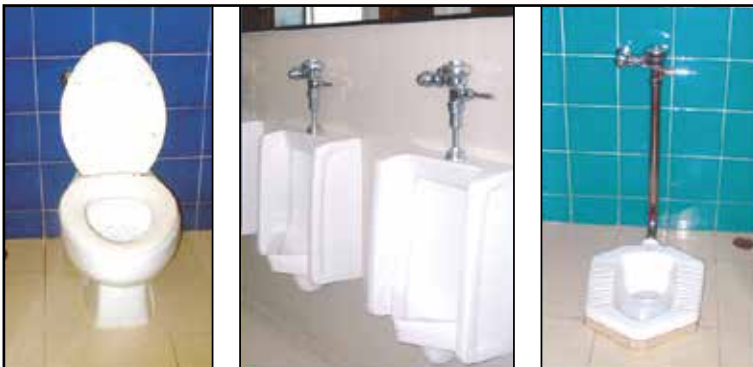
สรุปผลการประเมิน

- ผ่านเกณฑ์การประเมินฯ ทั้ง 16 ข้อ
- ต้องปรับปรุง (ข้อ.....)

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 ตำแหน่ง.....
 โทรศัพท์.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

2. คำชี้แจงการใช้เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ

เกณฑ์มาตรฐานข้อ 1

1

พื้น ผนัง เพดาน โถส้วม ที่กีดโถส้วม โถปัสสาวะ ที่กีดโถปัสสาวะ สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้

● คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

ความสะอาด หมายถึง ไม่มีฝุ่นหยากไย่ ไม่มีคราบสกปรก ให้สังเกตบริเวณซอกมุม คอห่าน ภายใน ภายนอกโถส้วม และโถปัสสาวะด้วย

เกณฑ์มาตรฐานข้อ 2

2

น้ำใช้สะอาดเพียงพอ และไม่มีลูกน้ำยุง ภาชนะเก็บกักน้ำ ชันตักน้ำสะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้

● คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

1. น้ำสะอาด หมายถึง น้ำใส ไม่มีตะกอน (มองดูด้วยตา)
2. ไม่มีลูกน้ำยุง หมายถึง ไม่มีลูกน้ำยุงในภาชนะเก็บกักน้ำและรวมถึงในภาชนะใส่ไม้ดอกไม้ประดับที่ตั้งอยู่ในห้องส้วมและบริเวณโดยรอบห้องส้วมด้วย

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

3

กระดาดชำระเพียงพอต่อการใช้งาน ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ (อาจจำหน่าย หรือบริการฟรี) หรือสายฉีดน้ำชำระที่ สะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้

● คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

1. กรณีมีกระดาดชำระ กระดาดชำระ ต้องอยู่ในสถานะที่เตรียมไว้ หรือมีที่แขวน โดยเฉพาะ
2. กรณีมีน้ำประปาเปิดได้ตลอดเวลา ต้องมีสายฉีดน้ำชำระ
3. กรณีสถานที่ที่ไม่มีน้ำประปา หรือมีน้ำประปาเปิดได้บ้างบางเวลา หรือขาดแคลนน้ำให้พิจารณาว่า ภาชนะเก็บกักน้ำ ชันตักน้ำสะอาด สามารถใช้น้ำดังกล่าว ทำความสะอาดร่างกายได้ ถือว่าผ่าน การประเมิน (ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของ ผู้ประเมิน)

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

4

อ่างล้างมือ ก๊อกน้ำ กระຈก สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดีและใช้งานได้

● คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

1. อ่างล้างมือ ก๊อกน้ำ กระຈก ให้สังเกตคราบสกปรกหรือคราบสีดำ บริเวณซอก รอยต่อระหว่างโลหะกับ เนื้อกระเบื้อง และก๊อกน้ำด้วย
2. กรณีโรงเรียนควรจัดให้มีที่ แปร่งฟันด้วย

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

5

สบู่ล้างมือ พร้อมให้ใช้ ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ

● คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

สบู่ล้างมือ ควรอยู่ในภาชนะใส่สบู่ โดยเฉพาะ ถ้าเป็นสบู่เหลว ที่กดสบู่ต้องใช้งานได้

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

6

ถังรองรับมูลฝอย สะอาด มีฝาปิด อยู่ในสภาพดี ไม่รั่ว ซึม ตั้งอยู่ในบริเวณอ่างล้างมือ หรือบริเวณใกล้เคียง

● คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

ถังรองรับมูลฝอย สะอาด มีฝาปิด และต้องไม่มีขยะมูลฝอยล้นออกมานอกถัง

เกณฑ์มาตรฐานข้อ 7

7

มีการระบายอากาศดี
และไม่มีกลิ่นเหม็น

คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

1. การระบายอากาศดี หมายถึง มีช่องระบายอากาศไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของพื้นที่ห้อง หรือมีเครื่องระบายอากาศ
2. ไม่มีกลิ่นเหม็น หมายถึง ไม่มีกลิ่นของอุจจาระและปัสสาวะ และต้องไม่มีกลิ่นเหม็นขณะราดน้ำ หรือกดชักโครก ซึ่งเป็นกลิ่นของท่อ หรือบ่อเกรอะที่ไหลย้อนขึ้นมา โดยปกติส้วมที่มีการติดตั้งท่อระบายอากาศจากฐานตั้งส้วมและบ่อเกรอะจะไม่มีปัญหานี้

เกณฑ์มาตรฐานข้อ 8

8

สภาพท่อระบายสิ่งปฏิกูลและถึง
เก็บกักไม่รั่วแตกหรือชำรุด

คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

ไม่พบรอยแตกกร้าวของท่อ ถึงเก็บกัก
และฝาปิดบ่อเก็บกักสิ่งปฏิกูล

เกณฑ์มาตรฐานข้อ ๙

๙

จัดให้มีการทำทำความสะอาด และระบบการควบคุมตรวจตรา เป็นประจำ

คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

1. จัดระบบให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบทำความสะอาดเป็นประจำทุกวัน ควรทำความสะอาดอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง
2. จัดระบบให้มีเจ้าหน้าที่ ควบคุมตรวจตราเพื่อให้การทำทำความสะอาดห้องส้วมสะอาดน่าใช้อยู่เสมอ

เกณฑ์มาตรฐานข้อ 10

10

จัดให้มีส้วมนั่งราบสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์และประชาชนทั่วไป อย่างน้อยหนึ่งที

คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

ส้วมนั่งราบ จะเป็นแบบชักโครกหรือราดน้ำก็ได้

1. กรณีที่สถานที่นั้นไม่มีคนพิการ หรือผู้สูงอายุ หรือไม่มีผู้ที่มีความจำเป็นต้องใช้ส้วมนั่งราบ ถือว่าผ่านการประเมิน
2. กรณีที่สถานที่นั้นมีโอกาสที่จะมีผู้สูงอายุ หรือหญิงมีครรภ์ มาใช้บริการ ส้วมนั่งราบควรมีราวจับ

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

11

ส้วมสาธารณะพร้อมใช้งานตลอดเวลา
ที่เปิดให้บริการ

● คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

ห้องส้วมและอุปกรณ์ในห้องส้วม
ทุกอย่างพร้อมใช้งาน กรณีที่ชำรุดและ
อยู่ระหว่างซ่อมแซมให้ติดป้ายบอกว่าชำรุด
อยู่ระหว่างซ่อมแซม

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

12

บริเวณที่ตั้งส้วมต้องไม่อยู่ที่ลับตา /
เปลี่ยว

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

13

กรณีที่มีห้องส้วมตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป ให้แยกเป็นห้องส้วมสำหรับชาย - หญิง โดยมีป้ายหรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจน

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

14

ประตู ที่จับเปิด - ปิด และที่ล็อค ด้านใน สะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

15

พื้นห้องส้วมแห้ง

● คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

พื้นห้องส้วมและบริเวณอ่างล้างมือ ต้องแห้ง หากพบว่าบางครั้งพื้นภายในห้องส้วมไม่แห้ง แต่ถ้าพื้นไม่ลื่นและไม่มีน้ำขังถือว่าผ่านการประเมิน (ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ประเมิน)

เกณฑ์มาตรฐานข้อ

16

แสงสว่างเพียงพอ สามารถมองเห็นได้ทั่วบริเวณ

● คำชี้แจงการใช้เกณฑ์

แสงสว่างอย่างน้อย 100 ลักซ์ หรืออาจใช้วิธีง่ายๆ คือ ในคนสายตาทปกติสามารถมองเห็นลายมือที่อยู่ห่างจากตาประมาณ 1 ฟุตได้ชัด แสดงว่าแสงสว่างเพียงพอ

3. เหตุผล/ความจำเป็น และข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ

มาตรฐาน	เหตุผล / ความจำเป็น	ข้อมูลเชิงประจักษ์ *
ความสะอาด (Health : H)		
1. พื้น ผนัง เพดาน โถส้วม ที่ก่ดโถส้วม โถปัสสาวะ ที่ก่ดโถปัสสาวะสะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้	ไม่เป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรค	<ul style="list-style-type: none"> - ผลการทดสอบการปนเปื้อนอุจจาระของสิ่งแวดล้อม โดยทำการ Swab หาเชื้อ Fecal Coliform Bacteria พบว่า บริเวณที่มีอุจจาระปนเปื้อนมากที่สุด คือ พื้นห้องส้วม ร้อยละ 50 รองลงมาคือที่รองนั่งโถส้วม ร้อยละ 31 ที่ก่ดโถส้วม /ปัสสาวะ ร้อยละ 7.7 ที่เปิดก๊อกน้ำ อ่างล้างมือ ร้อยละ 6.9 และกลอนประตู หรือลูกบิดประตูส้วมด้านใน ร้อยละ 2.7 (ปี 2547) - ผลการทดสอบการปนเปื้อนอุจจาระของสิ่งแวดล้อม โดยทำการ Swab หาเชื้อ อี.โคไล (Escherichia coli) พบว่า บริเวณที่มีอุจจาระปนเปื้อนมากที่สุด คือ ที่รองนั่งโถส้วม ร้อยละ 37.18 รองลงมาคือ พื้นห้องส้วม ร้อยละ 34.62 ที่เปิดก๊อกน้ำ อ่างล้างมือ ร้อยละ 7.14 (ปี 2555)
2. น้ำใช้สะอาด เพียงพอ และไม่มีกลิ่นน้ำยง ภาชนะเก็บกักน้ำ ชันตักน้ำ สะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้	ต้องมีน้ำใช้ สะอาด เพียงพอ เพื่อใช้รดส้วม และทำความสะอาด ห้องส้วมและสุขภัณฑ์ รวมทั้งภาชนะเก็บกักน้ำ และอุปกรณ์ สะอาด อยู่ในสภาพดี	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพภาชนะใส่น้ำ และชันตักน้ำรดส้วม มีคราบสกปรก ร้อยละ 48.5 และ 49.6 ตามลำดับ
3. กระดาษชำระเพียงพอ ต่อการี่ใช้งานตลอดเวลา ที่เปิดให้บริการ (อาจจำหน่ายหรือ บริการฟรี) หรือ มีสายฉีดน้ำชำระ ที่สะอาด อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้	มีความจำเป็นต้องทำ ความสะอาดร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากการขับถ่าย อุจจาระ คนไทยส่วนใหญ่ ชอบใช้น้ำทำความสะอาด หลังการขับถ่าย น้ำที่ใช้ต้อง สะอาด เพราะน้ำจะสัมผัสกับ ช่องเปิดเข้าร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในผู้หญิง	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ไม่มีอุปกรณ์สำหรับทำ ความสะอาดร่างกายหลังการขับถ่าย เช่น กระดาษชำระ สายฉีดน้ำ ร้อยละ 65.0 - ปัจจัยที่ผู้ให้บริการไม่พอใจการบริการสิ่งแวดล้อม อันดันดับหนึ่ง คือ ไม่มีการให้บริการสิ่งจำเป็นในการใช้ ทำความสะอาด ร้อยละ 40.3 - จากการทดสอบการปนเปื้อน Fecal coliform bacteria ของน้ำในภาชนะสำหรับรดส้วม ด้วยชุด SI-2 ผลการตรวจพบว่ามีการปนเปื้อนร้อยละ 26.3 (ปี 2547) - ผลการทดสอบการปนเปื้อนอุจจาระของสิ่งแวดล้อม โดยทำการ Swab หาเชื้อ อี.โคไล (Echerichia coli) พบว่า บริเวณที่จับสายฉีดน้ำชำระ มีการปนเปื้อน อุจจาระร้อยละ 19.67 (ปี 2555)

มาตรฐาน	เหตุผล / ความจำเป็น	ข้อมูลเชิงประจักษ์ *
ความสะอาด (Health : H)		
4. อ่างล้างมือ ก๊อกน้ำ กระจก สะอาด ไม่มีคราบสกปรก อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้	ส่งเสริมพฤติกรรมการล้างมือหลังการใช้ส้วม เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค	<ul style="list-style-type: none"> - ผลการทดสอบการปนเปื้อนอุจจาระของส้วมสาธารณะ โดยทำการ Swab หาเชื้อ Fecal coliform bacteria พบว่า การเปิดก๊อกน้ำที่อ่างล้างมือ มีการปนเปื้อนอุจจาระ ร้อยละ 6.9 - ผลการทดสอบการปนเปื้อนอุจจาระของส้วมสาธารณะ โดยทำการ Swab หาเชื้อ อี.โคไล (Escherichia Coli) พบว่า บริเวณที่เปิดก๊อกน้ำอ่างล้างมือ มีการปนเปื้อนอุจจาระร้อยละ 7.14 (ปี 2555)
5. สบู่ล้างมือ พร้อมให้ใช้ตลอดเวลาที่เปิดบริการ	ส่งเสริมพฤติกรรมการล้างมือหลังการใช้ส้วม เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค	<ul style="list-style-type: none"> - บริเวณอ่างล้างมือของส้วมสาธารณะ มีสบู่ก้อน ร้อยละ 14.7 มีสบู่เหลว ร้อยละ 15.1 ไม่มีสบู่สำหรับล้างมือ ร้อยละ 70.3
6. ถังรองรับมูลฝอยสะอาด มีฝาปิด อยู่ในสภาพดี ไม่รั่วซึม ตั้งอยู่ในบริเวณอ่างล้างมือ หรือบริเวณใกล้เคียง	ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค และไม่ก่อให้เกิดทัศนอุจาด	<ul style="list-style-type: none"> - ถังขยะภายในห้องส้วมถูกสุขลักษณะ (วัสดุแข็งแรง ไม่รั่วซึม มีฝาปิดมิดชิด) ร้อยละ 20.1 ไม่ถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 35.5 และไม่มีถังขยะภายในห้องส้วม ร้อยละ 44.4
7. มีการระบายอากาศดี และไม่มีกลิ่นเหม็น	ลดปัญหาความอับชื้น และการเกิดกลิ่นเหม็น	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาที่พบมากที่สุดของส้วมสาธารณะ คือ มีกลิ่นเหม็น ร้อยละ 34
8. สภาพท่าอระบาย สิ่งปฏิกูลและถังเก็บกัก ไม่รั่วแตก หรือชำรุด	มีภูมิทัศน์ที่ดี และช่วยสร้างภาพลักษณ์ของสถานที่ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบบทางเดินอาหารและพยาธิ	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาสำหรับทางด้านสาธารณสุขของส้วมสาธารณะ คือสภาพท่าอระบายสิ่งปฏิกูล และถังเก็บกัก รั่ว แตก ชำรุด ร้อยละ 8.6
9. จัดให้มีการทำความสะอาด และระบบการควบคุม ตรวจสอบเป็นประจำ	มีการจัดการที่ดี มีผู้รับผิดชอบจัดระบบวิธีการ ความถี่ในการทำความสะอาดเพื่อให้ส้วมสะอาดน่าให้อยู่เสมอ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ใช้บริการส้วมสาธารณะเสนอแนะให้มีคนดูแล ทำความสะอาดห้องส้วมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงที่มีคนใช้มาก ร้อยละ 29.3
ความเพียงพอ (Accessibility : A)		
10. จัดให้มีส้วมนั่งราบสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์ และประชาชนทั่วไป อย่างน้อยหนึ่งที	ความสะอาด และความปลอดภัย สำหรับเพื่อให้ผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพสามารถให้ส้วมนั่งราบได้	<ul style="list-style-type: none"> - ส้วมสาธารณะ มีบริการ ส้วมสำหรับผู้พิการ เพียง ร้อยละ 10.2

มาตรฐาน	เหตุผล / ความจำเป็น	ข้อมูลเชิงประจักษ์ *
ความเพียงพอ (Accessibility : A)		
11. ส้วมสาธารณะพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ	เพื่อความสะอาด ความจำเป็น และเพียงพอต่อการใช้งาน	- การจัดการส้วมสาธารณะที่เปิดให้ประชาชนใช้ตลอดเวลาทำการ ร้อยละ 88.7
ความปลอดภัย (Safety : S)		
12. บริเวณที่ตั้งส้วมต้องไม่อยู่ใกล้บ่อ/ปลั้ว	ลดปัญหาอาชญากรรม เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	- จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานห้องส้วมสาธารณะ เรื่องความปลอดภัยเกี่ยวกับทำเลที่ตั้ง เห็นด้วย ร้อยละ 92.26
13. กรณีที่มีห้องส้วมตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป ให้แยกเป็นห้องส้วมสำหรับชาย-หญิง โดยมีป้าย หรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจน	ความเป็นสัดส่วน และปลอดภัยในชีวิต	- เจ้าของสถานที่จัดให้บริการส้วมสาธารณะสุภาพแบบแยกเพศ ร้อยละ 76.2
14. ประตู ที่จับเปิด - ปิด และที่ล็อคด้านในสะอาด อยู่ในสภาพดีใช้งานได้	เพื่อความปลอดภัย	- กลอนประตู อ่างล้างมือภายในห้องส้วม ขาดการซ่อมบำรุง ร้อยละ 6.3 (ปี 2547) - ผลการทดสอบการปนเปื้อนอุจจาระของส้วมสาธารณะ โดยทำการ Swab หาเชื้อโรค อี.โคไล (Escherichia coli) พบว่า บริเวณที่จับเปิด-ปิดและที่ล็อคด้านใน มีการปนเปื้อนอุจจาระ ร้อยละ 1.28 (ปี 2555)
15. พื้นห้องส้วมแห้ง	ป้องกันการลื่นหกล้ม ลดการเจริญเติบโตของเชื้อโรค ลดกลิ่นเหม็น	- พื้นภายในห้องส้วมเปียกแฉะ ร้อยละ 65.6
16. แสงสว่างเพียงพอสามารถมองเห็นได้ทั่วบริเวณ	มองเห็นความสะอาดชัดเจน ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ลดปัญหาอาชญากรรม	- ส้วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และเทศบาล มีแสงสว่างในห้องส้วมไม่เพียงพอ ร้อยละ 47.9 และ 40.0 ตามลำดับ

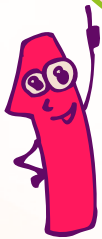
หมายเหตุ :

- * รายงาน 1. การศึกษาสถานการณ์ส้วมสาธารณะในประเทศไทย กรมอนามัย (2547)
 2. การศึกษาสถานการณ์ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน กรมอนามัย (2547)
 3. การศึกษาการปนเปื้อนเชื้ออี.โคไล (Escherichia Coli) ในส้วมสาธารณะ กรมอนามัย (2555)

พฤติกรรมการใช้ส้วมที่ถูกต้อง

นั่งบนโถส้วม

ไม่ทิ้งวัสดุอื่น นอกจาก
กระดาษชำระลงบนโถส้วม

ราดน้ำหรือกดชักโครก
ทุกครั้ง หลังการใช้ส้วม

ล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและ
สบู่ทุกครั้ง หลังการใช้ส้วม

